

MEGÉNEKLÜNK, ROMÁNIA ORSZÁGOS FESZTIVÁL

Fiatalok színházi műhelye

Az együttlét pillanatai

— Az én felfogásom szerint az öntevékeny színjátszás annyi, mint önkifejezés. Tehát a belső kényszerből cselekvő színjáték nem másolhat, nem lehet szövegfeldolgozó, hanem mondja a magát, a maga módján. Ehhez mondanivaló és tehetség kell. Kevés az ilyen öntevékeny csoport. A Zsebszínház együttese a nagyon kevesek közé tartozik: saját hangon saját gondolatot közvetít, s már ott tart, hogy kultúrákban egyedi színfolt. A világszínház történetében Antoine, Artaud és még sokan mások így kezdtek. A mi viszonyaink között is új színházi stílust munkálhatunk ki. Csak legyen bennük kitartás, legyen terük... Figyelni kell rájuk!

Kötő József, az Állami Magyar Színház igazgatója jellemzi így a kolozsvári Zsebszínházat. Az együttes munkáját régóta figyelemmel kíséri, a műkedvelő fiatalok bármikor fordulhatnak hozzá segítségért, tanácsért, biztatásért. Mindezekre egyképpen szükségük van. Hiszen ez a csapat önmaga erejére, makacsságára számíthat csak, patrónusai változtak az elmúlt esztendőben, egyik üzemi klubból kinezték őket, a másik befogadta, egyik darabjukat nem sikerült bemutatniuk, másikkal kezdtek hozzá, soha nem hagyták abba, illetve, mindig volt erejük újragondolni.



FELEKI ISTVÁN felvétele

Síppal, lanttal, hegedűvel

Úgy érzem, nem túlzok, ha a ritka kivételek közé sorolom a csikszeredai Kájoni és Barozda együtteseket. Egyszerre beszélnek róluk, mert mindkét együttes kis létszámú csoport, a repertoár különbözteti meg őket, vagyis az, hogy régizenet, illetve népzenei játszanak.

Szerteágazó munkájuk három szakaszra osztható: 1. kutatás, gyűjtés; 2. feldolgozás és betanulás; 3. előadás.

Milyen egyszerű ezt így elmondani, de ha figyelembe vesszük, hogy például a régizenetben olyan időszakot kutatnak, amelyben a hangjegyzés a nyugati világban is kezdetleges volt, a daloknak legfennebb a dallamát jegyezték le, minden hangszerelési vagy harmóniai utalás nélkül, akkor rájöhettek, milyen magas fokú kor- és stílusismeretre van szükség ahhoz, hogy ezek a dallamok korhűen szólalhassanak meg. Ismerni kell az illető kor és hely hangszereit, szokásait, táncait, harmóniavilágát.

A Kájoni és a Barozda együttes előadásainak nézőjét először is a sokszínű, tiszta muzsika és a számos hangszer (ezeket

Most éppen nagy fába vágta a fejszéjüket, de hát mikor nem próbálkoznak — ha kell — a lehetetlennel is? Marin Sorescu Jónás című darabját próbálják, ez lesz az újabb bemutatójuk, az újabb meglepetés a közönség és kicsit önmaguk számára is. Ha végül is sikerül, ha játékaik eljuthat a közönség elé. Ennyi energia örökös újragondolásához csak műkedvelőkben és fiatalokban gyűlhet fel. Ilyen összeforrottság talán egy régi, összeszokott színészegyüttesben sem lehetne — még az igazán önzetlenek társulataiban sem —, mint ebben a csapatban, amelynek tagjai gyakran váltóznak, elmennek innen és visszatérnek, újak jelentkeznek, látszólag távolról érkeznek ide — most éppen a Libertatea bútorgyár üzemi klubja ad otthont nekik, a város közepén —, mégis baráti közelségből ismerik egymást. Annyira családias a hangulat, hogy még szerelmek is szövődnek közöttük — azért fiatalok! —, házasságok is kötődtek, például a Laczkó László és Imreh Ildikóé, s annyira megszállottjai a játéknak, a színészetnek, az irodalomnak, hogy valamennyien eljárnak a próbára, noha most, a Jónáshoz összesen három szereplőre van szüksége Kövesdy István rendezőnek.

Sokszor emlegetjük a társadalmi távolságok lerövidülését, a fizikai és szellemi munka közeledését. Ezek a fiatalok megvalósították, éltek ezt az egységet. Nem érzik fontosnak azt, hogy Valkai Jutka a porcelángyár dolgozója, Tompa Andrea kilencedikes diáklány, Báza Zoltán a számítógéppont dolgozója, Imreh Vilmos a kenyérgyárá, Kozma Péter banktisztviselő, Moravcsik Krisztina megint csak diáklány, most végzett, Ambrus Csaba lakáshivatali tisztviselő, Szalai Erzsébet az Electromecanica szövetkezetnél dolgozik, Kövecsi Csaba szintén egy

kisipari termelőszövetkezetnél, a Laczkó házaspár meg egy nagyüzemben, a cipőgyárban. Egyetlen „szakmabeli” akad közöttük, Köllő Katalin színházi sűgő. Nem a foglalkozás számít, a szépség, emberség, humánus egyesíti őket, Laczkókat és a díszletfestésre vállalkozó Veress Sachát, a bábokat készítő Ivan Chelut, a zenét szerző Orbók Gézá és dr. Albine Horátiót, aki orvos. Igen, Sorescu darabját nemcsak új felfogásban játsszátja Kövesdy István ebben a mozgásközpontú kísérleti színházban, hanem zenét is szereztetett hozzá, és Orbók Géza (a talajjavító vállalatnál dolgozik) nemcsak verseket ír, nemcsak szívesen gitározik, de orvos barátjával együtt zenét is szerez.

Mutatják a plakátjaikat. Feleki Károly munkái grafikailag egyéni jellegűek, figyelemkeltőek, izlésesek, vagyis éppen azt a szerepet töltik be, amire hivatottak. Miként Feleki is — országos hírű plakátok alkotója — „testére szabott” feladatokat vállalt az együttesben, egyebek között azzal is, hogy a Libertatea klubjában otthont szerzett a kísérletező fiataloknak, patronálást vállalt fölöttük. A bútorgyárban folyó munkásművelődés biztos jele egyébként, hogy Feleki Károly csapatával együtt, épp ilyen lelkesedéssel dolgozik Mircea Crișan üzemi tolmács most verbuváló román együttese.

Hetente hat-hét óra meg el próbákra a Zsebszínház tagjainak szabad idejéből. Honnan a hajtóerő? A tizenöt esztendeje rendező Kövesdy István vagy az életkora szerint legfiatalabb Tompa Andrea diáklány ugyanazt mondja erre: a közösségi önkifejezés belső, lelki kényszere adja, és ez mindig ösztönös öröm forrása. Ha érzik, hogy versemadással újabb híveket szereztek József Attila, Marin Sorescu, Njchita Stănescu vagy a fiatal és kísérletező kedvű Celényi Béla költészetének, ha városuk vagy Berettyószéplak — ahol kétszer is vendégszereltek — és más megyebeli falvak közönsége nyitottabbá válik Marin Sorescu, Peter Weiss vagy Lászlóffy Csaba üzenetére, ha a kétszáz főnyi hallgatóság és nézőközönség, mert itt látni is kell, sőt, főként látni, lévén ez a színház alapításától kezdve mozgásközpontú együttes, vagy éppen azok heten, akik eljönnek a nyilvános főpróbára, közösen élnek meg az önkifejezés és kölcsönös befogadás ősi emberi élményét. Ennek a közönségkeresésnek a jegyében építette ki az együttes kapcsolatait irodalmi körökkel, más városok sokban hasonló és mégis sokban különböző együttesével, főként a nagyvárosi fiatalokkal.

„A Zsebszínház célja, kitágítani az együttlét pillanatait” — ilyen plakát hivatottat ide, még abban az időben, mikor az együttest az Ifjúmunkás vette védőszárnyai alá. Azóta maradt fenn baráti kapcsolat a lap és az együttes között, amit Tar Károly próbákon, előadásokon, segítségnyújtásban és baráti tanácsokban való állandó jelenléte is igazol.

BARDÓCZ GERGELY

zene kapcsolatát igazolják. Sok olyan régi műdal van, amit nem jegyeztek le kódexekben, kottás kéziratokban, de fennmaradtak a népi emlékezetben, és többé-kevésbé folklorizálódtak. Előfordul a jelenség fordítottja is, amikor a népzene sajátos elemei kerültek be a műzenébe. Ennek a gyűjtése, rendszerezése és színpadra vitele is csak kellő szakértelemmel történhet.

Megalakulásuk óta, 1977-től a Megéneklünk, Románia országos fesztivál minden rendezvénysorozatán részt vettek, és nem hiányoztak soha az országos szakaszról, ahol mindannyiszor jó helyezést értek el.

Az együtteseket Simó József tanár, a csikszeredai Szakszervezeti Művelődési Ház zenei irányítója vette szárnyai alá. Időközben cserélődtek a tagok, de ez sosem okozott minőségi visszaesést. Jelenleg Boér Károly, Bokor Imre, Harai László, Hajdu Zoltán, Toró Lajos és Simó József muzsikál a két együttesben, énekel Györfi Erzsébet. Eddig egy önálló nagylemezük jelent meg, de több népzenelemez felvételénél működtek közre. Számos televízió- és rádiófelvételt készítettek, részt vettek a csikszeredai régizene-fesztiválon. Önálló műsorait a környék számos helységében mutatták már be, ennek ellenére az az érzésem, hogy az ország zeneszerető közönsége még nem ismeri eléggé tevékenységüket. Talán érdemes lenne elmenüjük hazánk nagyobb városaiába is, mert — bátran állítom — nem vallanának szégyent.

SZÉP GYULA

Aki már látta a gyergyószentmiklósi Művelődési Ház Figura elnevezésű műkedvelő csoportjának Tutyi-Mutyi-Móka című gyermekműsorát, valószínűleg elgondolkozott az előadáson. Amellett, hogy kellemesen elszórakoztató, több újszerű tényre hívja fel a figyelmet a gyergyóiak teljesítménye.

A Tutyi-Mutyi-Móka című sikeresen kombinált szójáték. A gyermekirodalomból készült a válogatás, illetve annak dramatizált előadása. Ismert hazai és külföldi költők és írók műveiből, de helyet kaptak benne népi mondókák és versek is. Gyermekközönségnek szól az előadás, de a felnőtteket is éppen olyan jól lekötí, mint a gyermekeket. Sőt, az előadás után felnőtt és gyermek között beszélde témája is lehet. Másik újszerűsége éppen az, hogy a Boesárdi László vezette Figura műkedvelő csoport nem előad, hanem mozgással jeleníti meg az irodalmi mű mondanivalóját. A játékok olyan hatással van a gyermekekre, hogy még a legkisebb néző is időnként talpra állítja, és szereplők utánzásába kezd. Persze, a játékot szövegmondás és zene kíséri. A jelmez is a lehető leghangulatosabb és találó az adott szerephez. A

Móka a színpadon

nézőket körben helyezik el, a játék pedig a nézőtér közepén zajlik. Így a képzeletbeli „pötytyő” előadás közben könnyen a néző orrára helyezhetik a „figurát”. Az ilyenyszerű bizalmaskodásért a gyermekek mosollyal hálálkodnak, s közben szümba veszik, hogy a mellettük ülők közül vajon kinek jutott nagyobb pötyty az orrára.

Műfajilag is újszerű a gyergyószentmiklósi előadás. Az irodalmi színpadnak olyan dramatizált változatával próbálkoznak, amely az ógörög színművészet elemeire emlékeztet, egyben korszerű és közvetlen kapcsolatot teremt a közönséggel.

A szövegértelmezés alapján kreált mozgásokat, alakzatokat, helyzeteket tizenheten — ennyi szereplő van — hozzák össze. Minden irodalmi alkotás (vers, próza) megőrzi felépítését az előadásban. A mű torzítása nélkül, a szavak ismétlésével fokozzák a mondanivalót. Ugyanezt segíti a zene. A szereplők mozgása utánzásra épül, legtöbbször jó érzékkel és teljes sikerrel. Az előadás folyamán olyan helyzet is előfordul, hogy mind a tizenheten azonos szerepet játszanak, azonos sikerrel.

Kikből is áll a Figura lelkes műkedvelő csoportja? Mind Gyergyószentmiklóson dolgozó fiatal értelmiségiek. Boesárdi László, a művészeti rendező: vegyészmérnök. A szereplők között vannak műszaki végzettségűek, közgazdászok, geológus, óvónő, egészségügyi asszisztens, könyvtáros, ékszerész és egy tanuló. A kis csoportot a vers, az előadóművészet iránti azonos érdeklődésen kívül a tenniakarás, az egyhangú mindennapi életből való hasznos kilépés vágya hozta össze. Ez csak a kezdet. A Megéneklünk, Románia országos fesztivál számos lehetőséget nyújt arra, hogy az előadóművészetben tehetséges fiatalok hasznosan bontakoztassák ki képességeiket. A gyergyószentmiklósiak már a huszadik előadáson is túl vannak. Sok gyermeknek és felnőttnek nyújtottak emlékeztető élményt Gyergyószentmiklóson, Csikszeredában, Székelyudvarhelyen és máshol.

A csoportnak a gyergyószentmiklósi Szakszervezeti Művelődési Ház adott otthont. A Tutyi-Mutyi-Móka a tenniakarás dicséretes, fiatalos példája. Jó kezdetnek jó a folytatása — tartja a közmondás. Kívánjuk, hogy úgy legyen.

KARDALUS JÁNOS